

תקיעת שופר בעידן הקורונה

א. לשיטת השו"ע במלאכת קושר יש קולא בקשר שאינו קשר אומן, אך לדעת הרמ"א (סימן שי"ז ס"א) אין אנו בקיאים בקשר אומן.

ב. עוד נחלקו (סימן ש"ל ס"ה) באשה שמתה שמביאין סכין ומוציאים את העובר, וכתב הרמ"א שאין נוהגין כן שאין אנו בקיאים במיתת האם.

ובהלכות שחיטה וטריפות מצינו כעין זה במקומות רבים ואציין מקצתן:

ג. לגבי בדיקת הושט (יו"ד סימן ל"ג ס"ו) שלדעת השו"ע בדקין ולדעת הרמ"א אין אנו בקיאים.

ד. לגבי נשבר עצם הקולית, כתב הרמ"א (סימן נ"ה ס"י): "ואנן אין אנו בקיאים בבשר שהרופא גורדו, ולכן כל מקום שנשתנה מראית הבשר אינו מציל".

ה – ז. וכך גם לגבי בדיקה בהלכות שחיטה לגבי שהייה, דרסה, וחלדה, עיין בהל' שחיטה (סימן כ"ג ס"ו, סימן כ"ד ס"ו וסעיף י') ובביאור הגר"א שם בביאור שיטת הרמ"א שאין אנו בקיאים.

ח. וכך לגבי בדיקת הסכין (סי' י"ח ס"ו).

ט. וכך גם בהל' טריפות לגבי ספק דרוסה (סימן ל"ג ס"ח).

י. וכך גם אם סמכין על טעימת קפילא (שו"ע יו"ד סימן צ"ב ס"א וסי' צ"ח ס"א).

וכיוצא בזה עוד במקומות רבים, אך כל המעיין יראה נכוחה שבכל הני אכן מדובר בעניינים שצריך בהם בקיאות ואומנות, משא"כ בשמיעת קול שופר, וצ"ע.

ג

האם מותר לכסות את פי השופר

ועוד נשאלתי ע"י רבים לגבי החשש שעל ידי תקיעת שופר עלולים רבים להידבק במחלה. דהלא הגורם העיקרי להידבקות הוא במה שאדם כשהוא משתעל, מתעטש, צועק, ואף כשהוא מדבר, מוציא ומפזר רבבות חלקיקי רוק מיקרוסקופיים, ואם הוא נושא את נגיף הקורונה הוא מפזר את הוירוס ע"י פיזור הרוק. וכיון שבתקיעת שופר

תקיעת שופר בעידן הקורונה

בעל התוקע נושף בחוזקה לתוך השופר ברור שהוא מפזר כמות גדולה של חלקיקי רוק. וכל בעל תוקע יודע ומעיד שע"י התקיעות מתמלא השופר בשכבה של רוק שיוצא מתוך פי התוקע בתקיעתו.

והסכנה גדולה עוד יותר כאשר פי השופר הרחב כלפי מעלה וחלקיקי הרוק עולים למעלה ומתפזרים על פני שטח רחב יותר. ושאלת רבים האם ראוי להפוך את השופר ולתקוע כאשר פי השופר כלפי מטה, או להדביק מסננת כגון מסכת פנים על פי השופר כדי שחלקיקי הרוק לא יצאו ממנו, וכדרך שלובשים מסכה המכסה את הפה כדי שחלקיקי הרוק לא יתפזרו ע"י שיעול או דיבור.

הנה מנהג ישראל שפי השופר כלפי מעלה וכמו שהביא הרמ"א (תקפ"ה ס"ב) מהמהרי"ל וספר הרוקח, וזאת ע"ש הכתוב "עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר". ועי"ש במג"א ובמשנ"ב (ס"ק ט') שראוי שפי השופר יהיה דוקא כלפי מעלה ואף לא לצדדין.

ואף שאין זה אלא מנהג בעלמא ובודאי לא לעיכובא, מ"מ מנהג ישראל תורה, ובפרט מנהג ותיקין שמקורו במהרי"ל אבי מנהגי אשכנז, ובספר הרוקח ראש וראשון לחסידי אשכנז הקדמונים.

וביותר יש להקפיד על המנהג במצוה עצומה כתקיעת שופר, שבאה לרצות ולהעלות זכרון ישראל לרחמים, ועל ידה הקב"ה עולה מכסא הדין ויושב על כסא הרחמים. אך מכיון שכל מקור מנהג זה במשנתם של גדולי אשכנז הנ"ל שהביא הרמ"א בדרכי משה, והבית יוסף לא הביא מנהג זה, אחינו הספרדים יכולים להקל טפי במנהג זה.

ולגבי כיסוי פי השופר, נראה פשוט דאין זה ענין לחשש קול הברה, דלא מצינו גדר קול הברה אלא בתוקע לתוך הבור וכדומה, וככל המבואר לעיל, אך יש לדון בזה מתוך סוגיא אחרת.

דהנה עוד שנינו בר"ה (שם):

"ציפהו זהב מבפנים פסול. מבחוץ, אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול, ואם לאו כשר".

תקיעת שופר בעידן הקורונה

ועוד שנינו שם:

"היה קולו דק או עבה או צרוד - כשר, שכל הקולות כשירין בשופר".

הרי לן דאעפ"י שכל הקולות כשרים בשופר, מ"מ אם ע"י תוספת ושינוי בגוף השופר נשתנה קולו ממה שהיה פסול.

ותרתי שמעינן מינה: א. יש קול שמשתנה אף ע"י ציפוי מבחוץ ולא רק ע"י ציפוי בתוך חלל השופר. ב. אף שינוי קל בקול השופר יש בו כדי לפסול, דזו פשיטא לן דציפוי מבחוץ אינו משנה את קול השופר שינוי גמור.

ועיין בריטב"א (שם כ"ז ע"ב ד"ה צפהו מבחוץ) שכתב:

"צפהו מבחוץ אם נשתנה קולו. פי' ואפילו למעליותא, פסול דבעינן קול שופר לבדו וליכא, ומעתה כל שופר המצופה ומצוייר מבחוץ אין תוקעין בו אלא אם כן עמדו עליו בקיאים קודם לכן ומכירין שלא נשתנה קולו כלל מפני הציפוי".

וכדברי הריטב"א כתב גם המאירי בר"ה שם.

הרי שיש לחשוש בכל ציפוי אף חיצוני שמא נשתנה קולו, ולא ידעתי כוונתו במה שכתב שצריך שיעמדו עליו בקיאים ומה בקיאות שייך בזה, ומי הם הבקיאים בקול שופר, ואת"ל בעלי תוקע, הלא איפכא מסתברא, בעל התוקע עסוק וטרוד לתקוע, ואין דעתו נתונה כלל לאיכות הקול.

ושלשה סעיפים יש בשו"ע (סימן תקפ"ו) שעוסקים בשינוי קול שופר. (בניגוד לקול הברה).

בדין ציפהו זהב מבחוץ מבואר דאם נשתנה קולו פסול (בסעיף ט"ז). בדין שופרות שצובעין ומציירין עליהם מבחוץ מבואר (בסעיף י"ז) שאין ראוי לעשות כן, ובמשנה ברורה (ס"ק ע"ב) כתב שלפעמים משתנה הקול קצת. ובשופר בתוך שופר מבואר (סעיף כ') דאף אם אין החיצוני עודף על הפנימי לפעמים משתנה בקול פסול, ועי"ש במשנה ברורה (ס"ק פ').

ומ"מ חזינן מכל הנ"ל דיש שקולו משתנה אף ע"י ציפוי חיצוני.

תקיעת שופר בעידן הקורונה

והריטב"א הביא שכך כתב הרמב"ן ורבו הרא"ה, ומקור דברי הרמב"ן בדרשה לראש השנה להרמב"ן (בהוצאת מוסד הרב קוק עמוד רל"ו) שם כתב: "שאם מולו מצופה באותן הציורין לפעמים קולו משתנה בהן", עי"ש. הרי שרק אם כל השופר מצופה מבחוץ לפעמים משתנה הקול.

ויש לעיין לפי כל זה בכיסוי פי השופר ע"י מסכה אם צריך לחשוש לשינוי הקול.

ומבדיקות שערכתי היה ברור לי שאין שום שינוי באיכות הקול אלא דכאשר פי השופר היה מכוסה היה הקול חלוש יותר ולא נישא כל כך למרחקים, ומסתבר לי דכל כהאי גוונא אין כאן שינוי בקול, וכבר נתבאר לעיל דכל הקולות כשרים ואף בקול חלוש יוצאים ידי חובה, וכיון שלא נשתנה קולו, אין בזה כל ריעותא. ואף שלגבי קול הברה בתוקע לתוך הבור כתב הט"ז שאין אנו בקיאים, לא מצינו מי שאמרו כן לגבי אם נשתנה קול מכמות שהיה.

ועוד דאף הריטב"א שכתב לגבי שופרות המצויירים שצריך לעמוד עליהם אם נשתנה קולם, כתב דזה משום דהוי ספיקא דאורייתא, ובשנה זו אין זה אלא ספיקא דרבנן, ויש להקל בזה טפי.

ומשום כל ה נראה דשפיר יוצא ידי חובתו אם מכסה פי השופר.

אך לגופן של דברים, אם בעל התוקע שומר על כללי הבריאות וקרוב לוודאי שהוא בריא ולא נדבק בו הנגיף, ובני הקהילה ישמרו על מרחק סביר בינם לבינו וילבשו כולם מסכות, יש לסמוך ששומר מצוה לא ידע דבר רע, והקב"ה יעזור ויושיע ויגן.